

**การพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอน
ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร***
**DEVELOPING TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT CAPACITY
OF BUDDHIST MONKS IN BANGKOK SCHOOLS**

พระครูสังฆรักษ์ปรีชา ฐิตญาโณ, พระสุธีวีรบัณฑิต (โช้ว ทสฺสนีโย), พระมหาภคฤาษณ์ กิตติโสภโณ

Phrakhrusangkarak Preecha Thitayano, Phra Sutee Wirabandit (ChowTassaniyo),

Phramaha Krisada Kitisobhano

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author Email: phrarjanj@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอน 2. ศึกษาวิธีการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียน และ 3. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ 8 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 219 รูป เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. พระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านเนื้อหาและหลักสูตร รองลงมา คือด้านวิธีการสอน ด้านการใช้สื่อการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล 2. วิธีการพัฒนาศักยภาพ ได้แก่ จัดอบรมเพิ่มเติมความรู้ พัฒนาการใช้เทคโนโลยี พัฒนามนุษย์สัมพันธ์ ส่งเสริมอบรมพัฒนากาย จัดกิจกรรมให้ร่วมมือ ผูกอบรมสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ผูกอบรมเพื่อให้รู้เท่าทันโลก 3. รูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ จัดศูนย์ให้ความรู้ นำเทคโนโลยีมาสร้างนวัตกรรม มีความชำนาญการใช้สื่อการสอน จัดกิจกรรมนอกห้องเรียน จัดอบรมประสิทธิภาพผู้สอน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ สอนให้เป็นรูปธรรม ประเมินผลตามสภาพจริง

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ; การจัดการเรียนการสอน; พระสอนศีลธรรม

Abstract

The research aimed to 1. study the general state of educational management capacity development, 2. investigate methods for enhancing educational management capacity, and 3. present a model for capacity development. The research used a mixed-method approach, conducting in-depth interviews with 18 key informants and focused group discussions with 8 qualified individuals. Data collection tools included interviews and focused group discussions. Data analysis involved content analysis and quantitative research with a sample group of 219 participants, using questionnaires. Statistical analysis included frequency, percentage, and mean values. The research findings revealed that: 1. Monks generally had a high opinion of the overall state of educational management. The highest average scores were in content and curriculum, followed by teaching methods, the use of teaching media, teaching activities, and the lowest average score in measurement and assessment. 2. The methods for enhancing educational management capacity included additional training, knowledge development, technology adoption, interpersonal skills development, physical fitness promotion, collaborative activities, relationship building with others, and global awareness training. 3. The model for educational management capacity development included establishing knowledge centers, using technology for innovation, expertise in using teaching media, organizing extracurricular activities, efficient teacher training, practical workshops, promoting ethics, and real-world assessment.

Keywords: Capacity development, Educational management, Monastic teaching ethics

บทนำ

คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็ก เพราะคุณธรรมจริยธรรมนั้นนอกจากจะทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความเจริญก้าวหน้าแล้ว คนที่มีคุณธรรมจริยธรรมมักเป็นคนที่ประสบความสำเร็จทั้งการเรียน การงาน และการดำรงชีวิต การส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมในตนเองนั้น จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม การมีคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุปนิสัยของเด็กและความมีคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง จะเป็นพื้นฐานของบุคคลในการควบคุมตนเองให้มีคุณธรรมจริยธรรมในสังคมต่อไปปัจจุบันการศึกษามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากต่อสังคมไทย เพราะ

สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่มีหน้าที่ในการให้การศึกษาแก่เยาวชน อบรมสั่งสอน ถ่ายทอด ศิลปวิทยาการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ การศึกษามีบทบาท สำคัญที่จะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ในทุกประเทศต่าง ก็ให้ความสำคัญต่อการ พัฒนาและจัดการศึกษาเป็นนโยบายในลำดับต้น ของแต่ละประเทศโดยที่ในประเทศไทยนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 มาตรา 6 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้อง เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (พระกิตติศักดิ์ ธีรปัญโญ, 2561)

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงถือกำเนิดขึ้นและเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2546 โดยข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับ กระทรวงศึกษาธิการ ในการสนับสนุนให้พระภิกษุสงฆ์เข้าไปสอนในโรงเรียนทั้งระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ในระยะแรกรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กรมการ ศาสนากระทรวงวัฒนธรรม จำนวน 10,000,000 บาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระที่เข้าไป สอนในสถานศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 800 รูป ให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้มีความรู้ความ เข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และเพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้คู่ คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและ มีความสุข (กองพุทธศาสนศึกษา, 2551)

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม พบว่า พระสอนศีลธรรมขาดสมรรถนะที่จำเป็นทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการ วางแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับข้อมูลจากการวิจัยของกรมการศาสนา ที่ศึกษาการ ปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ พบว่า พระสอนศีลธรรมสอตกในเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัด เรียนการสอน ด้านสื่อและวัสดุ ด้านการวัดผลและการประเมินผล พระสอนศีลธรรมมีจำนวน น้อยที่ใช้วิธีการสอน วิธีการใช้สื่อและการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย (สุเทพ เชื้อสมุทร, 2556) โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับข้อมูล การวิจัยของ พระมหาสมศักดิ์ ศรีบริบูรณ์ (2551) เรื่อง ศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถภาพ การสอนของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พระสอนศีลธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ยังมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพ ด้านเนื้อหาการสอน ด้านการใช้สื่อ ด้านการดำเนินการ สอน และด้านการวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับข้อมูลวิจัยของ พระมหาปัญญา แล่นปี (2553) เรื่อง ศึกษาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ยังมีความรู้และความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร และด้านการวัดผลและประเมินผลค่อนข้างน้อย

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและการวางแผนในการพัฒนาคนโดยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาคนและพัฒนาชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร จำนวน 509 รูป (โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, 2564) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายจนครบจำนวนที่ต้องการตามสัดส่วนประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 219 รูป โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ 1) การสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มสัมภาษณ์ออกเป็น 4 กลุ่มจำนวน 18 รูป/คน คือ 1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานพระสอนศีลธรรม จำนวน 5 รูป/คน 2) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 รูป 3) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน 4) นักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 4 รูป / คน 2) การสนทนากลุ่มผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลในลักษณะของการประชุมกลุ่มเฉพาะตามประเด็นที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 รูป/คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกจากนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ และข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวข้างต้น แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานครซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน ตอนที่ 3 เกี่ยวกับศักยภาพการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด มีโดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (Index of item-Objective Congruent : IOC) ได้ค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 ทุกข้อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try-Out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างนอกพื้นที่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน/ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbact' Alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับคือ 0.944

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการสัมภาษณ์ ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตจดบันทึก และมีการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 219 ชุด แล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้ค่าสถิติที่ถูกต้อง และเหมาะสม สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ สถิติที่ใช้ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้มีอายุระหว่าง 41- 50 ปี จำนวน 75 รูป คิดเป็นร้อยละ 34.2 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 99 รูป คิดเป็นร้อยละ 45.2 และมีประสบการณ์ในการสอน 11 ปีขึ้นไป จำนวน 99 รูป คิดเป็นร้อยละ 45.2 ผลการศึกษาระดับปฏิบัติการของพระสอนศีลธรรมที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับปฏิบัติการของพระสอนศีลธรรมที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

สภาพการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหาการสอนและหลักสูตร	4.08	0.568	มาก
2. ด้านวิธีการสอน	3.89	0.587	มาก
3. ด้านการใช้สื่อการสอน	3.77	0.665	มาก
4. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.72	0.655	มาก
5. ด้านการวัดและประเมินผล	3.54	0.718	มาก
ภาพรวม	3.80	0.533	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.80, S.D. = 0.533) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ด้านเนื้อหาการสอนและหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08

2. วิธีการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ในแต่ละด้านใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา ประกอบด้วย

ด้านความรู้ ได้แก่ ต้องมีความรู้ในฐานะของความเป็นพระสงฆ์คือพระปริยัติธรรม ได้แก่ รู้ในพระพุทธรูปที่มาจากพระไตรปิฎก ต้องมีความชัดเจนเป็นเบื้องต้นไม่บิดเบือนพุทธรูป มีการจัดอบรมความรู้เพิ่มเติมให้แก่พระสอนศีลธรรม มีการประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มเติมศักยภาพของพระสอนศีลธรรม และสร้างเครือข่ายของพระสอนศีลธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

ด้านทักษะ ได้แก่ ต้องมีการพัฒนาทักษะในการสื่อสารพุทธธรรมต่อมาามีการพัฒนาทักษะในการเป็นโค้ชนอกจากนี้ต้องพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการในห้องเรียน ทั้งนี้ต้องมี

การพัฒนาทักษะการสอนให้ผู้เรียนคิดและลงมือกระทำ (active learning) และมีการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยี

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ต้องมีความคิดเห็นในฐานะของพระสงฆ์เพื่ออุทิศตนเพื่อรักษาพระพุทธศาสนา ต่อมาตระหนักถึงความเป็นครูอยู่เสมอ มีจิตเมตตา มีความปรารถนาดีต่อผู้เรียนเป็นเบื้องต้น นอกจากนี้ต้องเปลี่ยนแปลงความคิดเดิม ที่มีอยู่แล้วในเรื่องรูปแบบการสอนเก่า ให้มีความทันสมัยหรือ ต้องปรับตนเองให้เข้ากับบริบทในโรงเรียนที่เข้าไปสอนด้วยและต้องปรับแนวคิดให้ทันสมัยให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกในขณะนั้น

ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล ได้แก่ พัฒนาปฏิบัติข้อปฏิบัติของพระสงฆ์และความประพฤติที่อยู่ในรูปแบบของพระสงฆ์ และมีจริยวัตรที่ดี นอกจากนี้ต้องพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออก เมื่อทำการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นท่าที สายตา หรือคำพูดต่าง ๆ ต่อมา พัฒนามนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนแบบเป็นกันเอง แต่ไม่เกินไป หลังจากนั้นก็พัฒนาบุคลิกภาพภายนอกเป็นที่น่าเลื่อมใสในศรัทธาของบุคคล พัฒนาด้านอารมณ์ ผู้สอนสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี

ด้านแรงจูงใจ ได้แก่ ต้องมีฉันทะ ความรักในการสอนเมื่อเรามีใจรักในงานแล้ว ก็จะทำอย่างมีความสุขต่อมาต้องมีการพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา หากิจกรรมอะไรใหม่มาทำ นอกจากนี้ต้องปฏิบัติงานด้วยจิตที่มีจาคะ คือมีจิตที่เสียสละ โดยที่ไม่เห็นแก่ลาภ ยศ รวมทั้งนำแบบอย่างที่ดีของอาจารย์ในอดีตมาเป็นแบบในการดำเนินชีวิต และสุดท้ายต้องคิดอยู่เสมอว่าการสอนศีลธรรมให้แก่เยาวชนเป็นการทำงานเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา และเป็นการทำงานสร้างคน

ด้านกายภาวนา ได้แก่ พัฒนาบุคลิกภาพทางกายให้น่าเลื่อมใส และน่าศรัทธาต่อมารู้จักสำรวมระมัดระวังในการประพฤติปฏิบัติทางกาย นอกจากนี้ต้องส่งเสริมอบรมการพัฒนากาย พระสอนศีลธรรม รวมทั้งพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพอย่างถูกต้องดีงามด้วย

ด้านศีลภาวนา ได้แก่ มีความตั้งใจในงานที่ตนเองทำการสอน ต่อมามีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ ต้องจัดกิจกรรมให้พระสอนศีลธรรมมีความร่วมมือซึ่งกันและกัน รวมทั้งส่งเสริมทางด้านกิจกรรมฝึกอบรม สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

ด้านจิตภาวนา ได้แก่ ฝึกอบรมจิตใจให้มีความความอดทนไม่หวั่นไหวต่ออารมณ์ที่เข้ามากระทบ ต่อมามีความเสียสละในการสอนอุทิศเวลาแก่การเรียนการสอน มีจิตเมตตาต่อผู้เรียน นอกจากนี้มีจิตที่มีความมุ่งมั่นในการสอนมีจิตอาสาในการปฏิบัติงาน รวมทั้งต้องมีสติ สมาธิ จดจ่อในการเรียนการสอนอยู่กับปัจจุบันให้ได้มากที่สุดโดยมุ่งเป้าไปที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านปัญญาภาวนา ได้แก่ ต้องฝึกฝนตนเองด้วยการฟังหมั่นฝึกคิดพิจารณา ต่อมาต้องรู้จักแก้ปัญหาในสถานการณ์เฉพาะหน้า นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมให้รู้จักคิดวิเคราะห์การสอนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา รวมทั้งมีการจัดฝึกอบรมเพื่อให้รู้เข้าใจเท่าทันโลกและทันเหตุการณ์

3. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ในแต่ละด้านใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา ประกอบด้วย ประกอบด้วย

ด้านเนื้อหาการสอนและหลักสูตร ได้แก่ 1) จัดทำศูนย์ให้ความรู้ในแต่ละเขตให้พระสอนศีลธรรมเข้าถึงข้อมูล 2) เพิ่มเนื้อหาที่มีความทันสมัยในปัจจุบันที่ใช้ในชีวิตของผู้เรียน 3) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการทำหลักสูตรแบบย่อเพื่อให้ง่ายต่อการเรียนการสอน 4) พระสอนศีลธรรมต้องมีความรู้การออกแบบการใช้หลักสูตรรวมทั้งจิตวิทยา 5) พระสอนศีลธรรมต้องมีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรโดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างความรู้ความเข้าใจ 6) การสอนให้เข้าถึงได้ง่าย อยู่ใกล้ตัวที่ผู้เรียน

ด้านวิธีการสอน ได้แก่ 1) สอนจากนามธรรมเป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมโดยผ่านอายตนะทั้งหก 2) วิเคราะห์ผู้เรียนสอนให้มีความใฝ่รู้ อยากคิด อยากทำ ให้ผู้เรียนคิดและลงมือกระทำ (active learning) 3) สอนให้เข้าถึงวิถีชีวิตแบบพุทธ สอดแทรกการใช้ชีวิตในการ กิน อยู่ ดู ฟัง ทุกขณะ 4) นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสร้างนวัตกรรมที่แตกต่างและหลากหลาย 5) เตรียมตัวสอน อยู่เสมอวิเคราะห์ผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านการใช้สื่อการสอน ได้แก่ 1) ต้องทันสมัย ผู้สอนรู้จักหาและวิธีผลิตสื่อได้ด้วยตนเอง แลกเปลี่ยนสื่อระหว่างกันด้วย 2) ใช้สื่อเทคโนโลยีและออนไลน์มาจัดการสอนโดยนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันประยุกต์ 3) สำนักงานพระสอนศีลธรรมจัดทำคู่มือ 4) มีความชำนาญในการใช้สื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำสื่อ 5) ใช้สื่อที่เหมาะสมกับบทเรียนโดยใช้สื่อชนิดอื่นเข้ามาช่วยด้วยเพื่อสร้างความน่าสนใจ

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ 1) จัดกิจกรรมยกประเด็นปัญหาให้ผู้เรียนช่วยกันแก้ปัญหา 2) พระสอนศีลธรรมเปลี่ยนบทบาทจากผู้ชี้นำเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียน 3) สอนให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้มีทันสมัยต่อยุคปัจจุบัน 4) จัดกิจกรรมวิถีพุทธที่สามารถนำไปใช้ในห้องเรียนได้ 5) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนถึงคุณค่าของการเรียนรู้ 6) ผู้สอนเข้าไปเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนด้วยส่งเสริมแสงสว่างจากแหล่งการเรียนรู้

ด้านการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 1) มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการวัดผลและประเมินผลอยู่ในกรอบที่สถานศึกษาได้ตั้งไว้ 2) ประเมินผลตามสภาพจริงตามสิ่งที่เห็นได้ด้วยตาและความสามารถของผู้เรียน 3) นำเครื่องมือเข้ามาประเมินให้ถูกต้อง 4) จัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพ จัดทำเอกสารหรือคู่มือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน 5) ประเมินอย่างเที่ยงตรงเพื่อการพัฒนาผู้เรียน 6) ประเมินผลที่หลากหลายโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เชิญผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรมาให้คำแนะนำ

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1. ความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ส่วนใหญ่พระสอนศีลธรรมมีประสบการณ์ในการสอนมาอย่างยาวนาน มีการปรับตัวให้เข้ากับการเรียนการสอนทันในปัจจุบันและก้าวทันเทคโนโลยี สอนธรรมะเข้าถึงเด็กได้ง่าย มีทักษะการสอนในระดับค่อนข้างดี มีการประยุกต์ใช้สื่อการสอนให้ตรงกับเนื้อหาที่จะสอนและมีความทันสมัย มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสราวุธ สราวุธ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีการประชุมวางแผนเพื่อกำหนดการเรียนการสอน มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการเรียนการสอนที่ชัดเจน มีการนำนโยบายของสำนักงานพระสอนศีลธรรมมาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ

2. วิธีการในการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านความรู้ สำนักงานพระสอนศีลธรรมควรจัดการประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มเติมศักยภาพให้แก่พระสอนศีลธรรม และสร้างเครือข่ายของพระสอนศีลธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ด้านทักษะ พระสอนศีลธรรมควรพัฒนาทักษะในการสื่อสารพัฒนาในการบริหารจัดการในห้องเรียน และพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีโดยสำนักงานพระสอนศีลธรรมจัดฝึกอบรมเพื่อให้ทันต่อยุคปัจจุบัน ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง พระสอนศีลธรรมปรับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยโดยสำนักงานพระสอนศีลธรรมจัดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล พระสอนศีลธรรมพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และพัฒนาจัดการทางด้านอารมณ์โดยจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา ด้านแรงจูงใจ สำนักงานพระสอนศีลธรรมช่วยจัดการค่านิยมวัตรและสิ่งอำนวยความสะดวกในการสอนเพื่อส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมปฏิบัติงานการเรียนการสอน ด้านภavana 4 พระสอนศีลธรรมควรพัฒนาบุคลิกภาพทางกาย ให้น่าเลื่อมใสฝึกอบรมจิตใจให้มีความความอดทนในขณะจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูเกษมสุขุทธิคุณ (สุขสันต์ สนตจิตโต) (2557) วิจัยเรื่อง พุทธวิธีการสอนเชิงบูรณาการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า การสอนที่ดีต้องสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาการเรียน โดยผ่านสื่อการจัดกิจกรรมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นการฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดธนากร สนตมโน (2559) วิจัยเรื่อง ศึกษาสมรรถนะการสอนศีลธรรมตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานพระสอนศีลธรรมต้องมีนโยบายในการหาพระที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานเพื่อให้การสอนศีลธรรมมีประสิทธิภาพ สนับสนุนทุนในการซื้อเทคโนโลยีให้พระสอนศีลธรรมและจัดอบรมถวายความรู้แก่พระวิทยากร

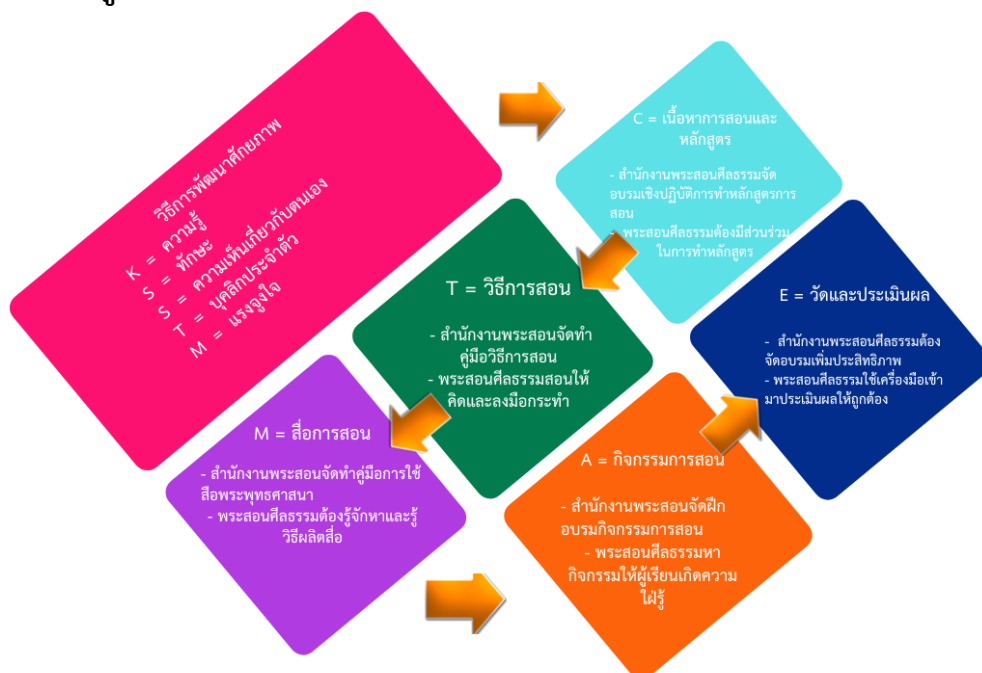
ที่สอนศีลธรรมอย่างทั่วถึง พระสอนศีลธรรมควรมีการสอนแบบผ่อนคลายเป็นพิเศษแต่สอนหลักธรรม ควรสอดแทรกความสนุกสนานอื่นเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต) และคณะ (2565) พบว่า ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย กระบวนการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด 7 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 2) การบริหารการเปลี่ยนแปลงกับสถานการณ์ปัจจุบัน 3) การทำงานเป็นทีม 4) การติดต่อสื่อสาร 5) การแก้ปัญหาและตัดสินใจ 6) ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส และ 7) ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรมใหม่ ผ่านการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด ทั้ง 8 ด้านคือ 1) ด้านการลงทะเบียนศาสนสมบัติของวัด 2) ด้านการกันที่ดินซึ่งเป็นที่ดินให้เป็นที่จัดประโยชน์ 3) ด้านการให้เช่าที่ดินหรืออาคาร 4) ด้านการให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ 5) ด้านการเก็บรักษาเงินของวัด 6) ด้านการแต่งตั้ง ทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด 7) ด้านการจัดการข้อร้องเรียน และ 8) ด้านการกำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ โดยยึดการบริหารแบบมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

3. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ด้านเนื้อหาการสอนและหลักสูตร สำนักงานพระสอนศีลธรรมต้องจัดทำศูนย์ให้ความรู้ให้แก่พระสอนศีลธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน สำนักงานพระสอนศีลธรรมควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการทำหลักสูตร และพระสอนศีลธรรมต้องมีส่วนร่วมในการทำหลักสูตร ด้านวิธีการสอน พระสอนศีลธรรมต้องสอนจากนามธรรมเป็นรูปธรรม และสอนให้เข้าถึงวิถีชีวิตแบบพุทธเพื่อให้ผู้เรียนปรับไปใช้ในชีวิตได้ ด้านการใช้สื่อการสอน สำนักงานพระสอนศีลธรรมต้องทำคู่มือการใช้สื่อ พระสอนศีลธรรมต้องรู้จักหาและรู้วิธีผลิตสื่อได้ด้วยตนเอง พระสอนศีลธรรมนำสื่อเทคโนโลยีและออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอน และต้องมีความชำนาญในการใช้สื่อ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พระสอนศีลธรรมต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ชี้นำเป็นผู้ช่วยเหลือผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอน พระสอนศีลธรรมสอนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ ด้านการวัดและประเมินผล พระสอนศีลธรรมต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิธีกาวัดและประเมินผล พระสอนศีลธรรมต้องใช้เครื่องมือเข้ามาวัดและประเมินผลให้ถูกต้อง สำนักงานพระสอนศีลธรรมต้องจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพการวัดและประเมินผลให้แก่พระสอนศีลธรรม พระสอนศีลธรรมประเมินอย่างเที่ยงตรงหลากหลายโดยสำนักงานพระสอนศีลธรรมจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดเมธาคัณฺฐ์ ฐิตโสภโณ (2561) วิจัยเรื่อง บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเตรียมการสอน พระสอนศีลธรรมควรมีการวางแผน การเตรียมเนื้อหาสาระ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ด้านการดำเนินการสอน พระสอนศีลธรรมควรมีการนำสื่อการเรียนมาใช้ในการสอน มีความประสานสัมพันธ์กับเนื้อหาของบทเรียน และควรมีการสอดแทรกจริยธรรมและคุณธรรม

ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ในการสอน ควรมีใช้สื่ออุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้พร้อมใช้งานได้ทันที มีความคล่องแคล่วและชำนาญ และควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่ตรงกับเนื้อหาของบทเรียนชัดเจนและเข้าใจง่าย ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน พระสอนศีลธรรม ควรสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในเนื้อหาและควรจัดกิจกรรมที่เป็นการสร้างบรรยากาศในการเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ ด้านการวัดผลและการประเมินผลพระสอนศีลธรรม ควรมีการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และควรมีวิธีการวัดผลและเครื่องมือวัดผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสิ่งที่ต้องการวัดผล และสอดคล้องกับ พระครูเนกขัมมธรรมธาร (มนูญ จารุณโณ) และคณะ (2564) วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดชุมพร พบว่า พระสอนศีลธรรมส่วนใหญ่มีพรรษา 5-10 พรรษา เป็นพระสังฆาธิการมีอายุระหว่าง 31-40 ปี และเป็นพระลูกวัดมีอายุระหว่าง 22-30 ปี มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่ำกว่าปริญญาตรี มีวุฒิการศึกษาทางธรรมสูงสุดคือ นักธรรมชั้นตรีโท เอกเป็นเปรียญธรรม 3-6 และมีประสบการณ์ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน 5-10 ปี และการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านคุณลักษณะและเจตคติรองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผลด้านเนื้อหาหลักสูตรด้านการจัดการเรียนการสอน และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการผลิตสื่อและการใช้สื่อการสอน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพดังกล่าวซึ่งมีรายละเอียดและองค์ประกอบย่อยจะอธิบายได้ดังนี้วิธีการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอน

K = knowledge (ความรู้) สำนักงานพระสอนศีลธรรมควรจัดการประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มเติมศักยภาพให้แก่พระสอนศีลธรรม ส่วนพระสอนศีลธรรมต้องค้นคว้าหาความรู้มาเพิ่มเติม

S = skill (ทักษะ) สำนักงานพระสอนควรจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสอนเพื่อให้ทันต่อยุคปัจจุบัน ส่วนพระสอนศีลธรรมต้องฝึกทักษะการสอนให้มีความชำนาญ

S = self-concept (ความเห็นเกี่ยวกับตนเอง) พระสอนศีลธรรมต้องปรับแนวคิดให้ทันสมัยให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยทางสำนักงานพระสอนจัดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา

T = traits (บุคลิกประจำตัว) พระสอนศีลธรรมต้องมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน และสามารถจัดการทางด้านอารมณ์ได้ดีโดยทางสำนักงานพระสอนศีลธรรมต้องจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา

M = motive (แรงจูงใจ) สำนักงานพระสอนศีลธรรมช่วยจัดการค่านิยมวัตรและสิ่งอำนวยความสะดวกในการสอนเพื่อให้พระสอนไม่ต้องกังวลและมีกำลังใจปฏิบัติงานการเรียนการสอน

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอน

C = content and curriculum (เนื้อหาการสอนและหลักสูตร) สำนักงานพระสอนศีลธรรมต้องจัดทำศูนย์ให้ความรู้ให้แก่พระสอนศีลธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน และพระสอนศีลธรรมต้องมีส่วนร่วมในการทำเรียนรู้และเข้าใจในหลักสูตรด้วย

T = teaching techniques (วิธีการสอน) พระสอนศีลธรรมต้องสอนให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ อยากคิด อยากทำและลงมือกระทำด้วย โดยทางสำนักงานพระสอนศีลธรรมต้องจัดทำคู่มือวิธีการสอนเพื่อให้พระสอนศีลธรรมได้นำไปใช้

M = teaching medias (สื่อการสอน) พระสอนศีลธรรมต้องใช้สื่อเทคโนโลยีและออนไลน์มาจัดการสอนเพื่อให้ทันต่อยุคปัจจุบัน โดยสำนักงานพระสอนศีลธรรมต้องจัดฝึกอบรมการทำสื่อการสอนและจัดทำคู่มือเพื่อนำไปใช้ในการสอนได้

A = learning activities (กิจกรรมการเรียนการสอน) พระสอนศีลธรรมต้องจัดกิจกรรมวิถิพุทธที่สามารถนำไปใช้นอกห้องเรียนได้ และทางสำนักงานพระสอนศีลธรรมต้องจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ

E = measurement and evaluation (วัดและประเมินผล) พระสอนศีลธรรมต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการวัดผลและประเมินผล โดยทางสำนักงานพระสอนศีลธรรมจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพและจัดทำเอกสารหรือคู่มือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องมียุทธศาสตร์สนับสนุนการผลิตสื่อการเรียนการสอนและให้พระสอนศีลธรรมผลิตสื่อการสอนขึ้นใช้เองพร้อมทั้งจัดอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กำหนดงบประมาณทั้งหมดที่ต้องใช้ในโครงการ นี้รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อการเรียนการสอนและอบรมพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ควรพิจารณาค่าใช้จ่ายที่แนบมากับการพัฒนาและส่งมอบสื่อการเรียนการสอน และค่าใช้จ่ายในการอบรมพระสอนในการใช้สื่อนี้

2. โครงการพระสอนศีลธรรมต้องให้พระสอนศีลธรรมมีการพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อทำหน้าที่ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ ให้โอกาสในการอบรมและพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการสอนศีลธรรม นี้สามารถเป็นการอบรมเกี่ยวกับวิธีการสอนที่เหมาะสมสำหรับสถานการณ์ของโรงเรียน การเรียนรู้เรื่องศีลธรรม การใช้สื่อการเรียนการสอน หรือการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการชี้นำนักเรียนในด้านศีลธรรม การอบรมควรจัดเป็นระยะเวลาแบบระยะสั้นและระยะยาวเพื่อให้พระสอนสามารถเรียนรู้และปรับปรุงทักษะตนเองอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดทำโครงการอบรมพระสอนศีลธรรม ติดตามและประเมินผล สนับสนุนเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายเพื่อให้กับพระสอนศีลธรรม กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการอบรมพระสอนศีลธรรม ติดตามและประเมินผล และสนับสนุนเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายอย่างชัดเจน นี้ควรรวมถึงความรู้สึกที่ต้องการให้พระสอนเพิ่มเติมเพื่อการสอนศีลธรรมในโรงเรียน

2. จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อทำหน้าที่ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ ระบุความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของพระสอนศีลธรรม นี้สามารถทำได้โดยการสำรวจความรู้สึกและความสามารถของพระสอน การตรวจสอบการอบรมและการพัฒนาที่เคยมีและระบุความต้องการเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาคอื่นด้วย

2. ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาคสงฆ์อื่นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). *คู่มือการปฏิบัติงานการขอจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระกิตติศักดิ์ อธิปญโญ (เจริญสุข). (2561). *บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูเกษมสุขธิคุณ สนตจิตโต. (2557). *พุทธวิธีการสอนเชิงบูรณาการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม*. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 1(2), 160-169.
- พระครูเนกขัมมธรรมธาร (มนูญ จารุณโณ) และคณะ. (2564). *รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดชุมพร*. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(1), 291-304.
- พระครูปลัดเมธาลักษณ์ ฐิตโสภโณ (หงษ์โสภา). (2561). *บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต) และคณะ. (2565). *การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในกรุงเทพมหานคร*. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(4), 53-62.
- พระปลัดธนากร สนตมโน (เพราะละ). (2558). *ศึกษาสมรรถนะการสอนศีลธรรมตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาปัญญา แล่นปิว. (2553). *ศึกษาและปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระมหาสราวุธ สราวุธ (แสงสี). (2562). *การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15* (ดุขฎิณิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุเทพ เชื้อสมุทร. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
มัธยมศึกษา (ดุชนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

Yamane, T. (1967). *Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

